

Richtlijnen MER HOWABO

Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch en omgeving

Auteur

drs. R.L.J.M. Klerks

drs. J. van der Wijst

Datum

26 juni 2007

Provincie Noord-Brabant

Voorwoord

In de stad 's-Hertogenbosch komen de beken Dommel en Aa samen. De stad ligt dus feitelijk in een waterdelta. Bij hoogwater op de Maas in combinatie met hoge afvoeren van van Dommel en Aa kunnen afvoerpieken ontstaan die niet te verwerken zijn door het huidige afvoersysteem. Daarom zijn extra regionale watermaatregelen in en rond 's-Hertogenbosch nodig.

De functiewijziging die hiervoor nodig is, is m.e.r.-plichtig op grond van onderdeel C categorie 9 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. Hiertoe wordt een m.e.r.-procedure gevolgd. Om de waterberging te realiseren worden er verschillende alternatieven onderzocht.

Bij brief van 21 februari 2007 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Brabants Dagblad en diverse regiobladen op 21 februari 2007. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op het advies van de Commissie voor de m.e.r..

Initiatiefnemers in deze procedure zijn de waterschappen Aa en Maas en De Dommel. De provincie treedt op als coördinerend bevoegd gezag voor de m.e.r.-procedure. Afhankelijk van het te kiezen alternatief zal betrokken gemeente optreden als bevoegd gezag voor het vaststellen van een of meer bestemmingsplannen.

De Commissie en andere adviseurs zijn in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de Richtlijnen voor het MER. Op 20 maart 2007 heeft er in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch een openbare informatie- en inspraakavond plaatsgevonden. Het verslag van deze avond is als bijlage bij deze richtlijnen opgenomen. Tevens is de inspraaknota bij deze richtlijnen gevoegd. Daarin is aangegeven hoe in de richtlijnen met de binnengekomen adviezen en opmerkingen is omgegaan.

Inhoudsopgave

<u>Voorwoord</u>	2
1 <u>Hoofdpijnen</u>	5
2 <u>Achtergrond en besluitvorming</u>	6
2.1 <u>Achtergrond, probleemstelling en doel</u>	6
2.2 <u>Wettelijk en beleidskader</u>	6
3 <u>Voorgenomen activiteit en alternatieven</u>	7
3.1 <u>Algemeen</u>	7
3.2 <u>Referentie</u>	8
3.3 <u>Meest milieuvriendelijk alternatief</u>	8
4 <u>Milieuaspecten</u>	10
4.1 <u>Algemene opmerkingen</u>	10
4.2 <u>Landschap en cultuurhistorie</u>	10
4.3 <u>Bodem en water</u>	11
4.4 <u>Natuur</u>	11
4.5 <u>Hinderaspecten</u>	13
5 <u>Overige punten</u>	14
<u>Inspraaknota</u>	15
<u>Verslag informatie- en inspraakbijeenkomst</u>	32

Richtlijnen MER HOWABO

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben:

- gelet op de Wet Milieubeheer (hoofdstuk 7);
- gelet op de Startnotitie HOWABO d.d. 17 januari 2007;
- gelet op het verslag van de informatie- en inspraakavonden op 20 maart 2007;
- gelet op de binnengekomen inspraakreacties op de Startnotitie HOWABO;
- gelet op het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage d.d. 1 mei 2007;
- gelet op de nota van inspraak;

op 28 juni 2007, in aanvulling op de Startnotitie, de navolgende Richtlijnen voor het MER HOWABO vastgesteld:

1 Hoofdlijnen

Het Bevoegd Gezag beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de informatie over de volgende onderwerpen ontbreekt:

- een heldere probleemschets door middel van een systeembeschrijving op het niveau van de stroomgebieden van de Aa en de Dommel;
- een gedetailleerde analyse van de knelpunten en het probleemoplossende vermogen van de verschillende locaties voor de waterberging en van de in de startnotitie beschreven ‘systeemoplossing’. Hierbij dient het hele stroomgebied van de Aa en de Dommel in de beschouwing te worden betrokken;
- inzicht in de flexibiliteit van de alternatieven (ook in het geval het wateraanbod in de toekomst anders uitpakt dan ingeschat), door middel van fasering in de aanleg;
- daarnaast dient te worden ingegaan op de mogelijkheden voor fasering en compartimentering in de exploitatie en het beheer;
- het Meest milieuvriendelijk alternatief;
- een beschrijving op welke wijze invulling gegeven wordt aan de nevensdoelen van het project, te weten versterking van de natuur en het verbeteren van de mogelijkheden voor groen- en cultuurbeleving;
- een beschrijving van de effecten op de natuur in het algemeen. In het bijzonder dient onderzocht te worden of significant negatieve gevolgen zullen optreden voor Natura 2000-gebied Vlijmens Ven-Moerputten-Bossche Broek door middel van een habitattoets. Hierbij spelen niet alleen de kwaliteit van het oppervlaktewater en de gevoeligheid van de kwalificerende habitats voor eutrofiëring een rol, maar ook de gevoeligheid voor verdroging als gevolg van de aanleg van watergeleidende infrastructuur (Groene vallei). Indien uit de oriëntatiefase blijkt dat significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Deze moet herkenbaar in het MER worden opgenomen;
- de mogelijke maatregelen om milieueffecten te beperken of te voorkomen.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER een zelfstandig leesbare samenvatting bevat, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor de bestuurlijke besluitvorming.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De achtergrond en doelstelling van het voornemen zijn in de startnotitie beschreven in hoofdstuk 1 en 3. De achtergrond is hiermee deels verduidelijkt. Ga uitgebreid in op:

- de veranderingen die zijn opgetreden en gaan optreden (mede door klimaatverandering) in de stroomgebieden van Aa, Dommel en Maas, de maatregelen die al zijn getroffen om problemen door die veranderingen te verminderen, en de mogelijkheden die 's-Hertogenbosch heeft om de overblijvende waterproblemen op te lossen;
- de geraamde behoefte aan waterberging. Geef aan voor welk gebied de opvang bedoeld is, welk volume gerealiseerd moet worden, welke frequentie van inundatie is voorzien en gedurende welke tijdsspanne;
- het keuzeproces en de daarin gemaakte afwegingen die hebben geleid tot de keuze voor de voorliggende alternatieven. Geef expliciet antwoord op de vraag welke alternatieven zijn beschouwd, waarom bepaalde alternatieven zijn afgefallen, en welke rol milieufwegingen, in het bijzonder effecten op ecologie en cultuurhistorie, daarin hebben gespeeld.

Het Bevoegd Gezag raadt aan om met behulp van een systeemvisie in beeld te brengen in hoeverre het Dommelwater langer kan worden vastgehouden, dan wel via verschillende systemen kan worden afgevoerd, welke optimalisaties daarin kunnen worden aangebracht en welke bijdrage dat kan leveren in de beperking van de benedenstroomse afvoer die tot het probleem leidt rond Den Bosch.

Het is wenselijk om de doelen zo te beschrijven dat ze in het besluitvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij de rangschikking van alternatieven op doelbereik.

2.2 Wettelijk en beleidskader

In hoofdstuk 7 van de startnotitie wordt een overzicht gegeven van de relevante beleidskaders. In het MER moet dit wettelijk kader en het beleidskader worden uitgewerkt voor de randvoorwaarden die wetgeving en beleid stellen aan het voornemen. Ga daarbij ook in op:

- Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet 1998;
- de provinciale cultuurhistorische waardenkaart;
- het kader voor de ingebruikname van de waterberging (zoals bijvoorbeeld noodverordeningen).

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit moet in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen heeft voor het milieu. In het MER dient helder te worden aangegeven of er nog andere (combinatie-) alternatieven en varianten mogelijk zijn. Geef aan welke alternatieven afvallen en waarom. In het MER moeten de resterende reële alternatieven volwaardig worden beschreven. Het bevoegd gezag vraagt zich af of de volgende mogelijkheden daarbij perspectief bieden:

- het langer vasthouden en bergen van water bovenstrooms in het stroomgebied van Dommel en Aa. Het gebied zuidelijk van het Drongelens kanaal wordt in de waterbergingskanskaart van de provincie Noord-Brabant bijvoorbeeld aangeduid als kansrijk voor waterretentie;
- mogelijkheden voor het benutten van bovenstroomse afvoer van afvoerpieken;
- combinaties van alternatieven en varianten.

Een situatieschets van het plangebied en het voor milieueffecten relevante studiegebied, waarin bebouwing en ecologisch gevoelige gebieden opgenomen zijn, moet onderdeel vormen van de beschrijving, inclusief herkenbaar en overzichtelijk kaartmateriaal waarop deze gebieden, bebouwing en de begrenzing van de alternatieve waterbergingslocaties zijn aangegeven.

Geef in het MER een eenduidige beschrijving van de verschillende alternatieven voor het voornemen. Ga daarbij in op:

- de begrenzing en inrichting van de locaties;
- grondverzet, ophogingen of afgravingen;
- waterpeilwijzigingen bij de maatgevende afvoer;
- de wateraan- en afvoermogelijkheden van waterbergingslocaties;
- de technische maatregelen tegen wateroverlast voor om- en inwonenden van de mogelijke waterbergingsgebieden;
- welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Ga daarbij in het bijzonder in op maatregelen om de cultuurhistorische beleefbaarheid te behouden en te vergroten. Visualiseer in het MER hoe men dit wil vormgeven;
- de flexibiliteit van de alternatieven (ook in het geval het wateraanbod in de toekomst anders uitpakt dan ingeschat);
- Daarnaast dient te worden ingegaan op de mogelijkheden voor fasering en compartimentering in de exploitatie en het beheer. Bij de fasering dient zowel de in- als de uitlaat te worden beschouwd;
- het beheer bij naderende afvoerpieken. Ga daarbij in op waarschuwingssystemen, de evacuatiestrategie etc.;
- mitigerende maatregelen, zoals compartimentering en fasering tijdens de in- en uitlaat van water (onder andere in verband met de kwetsbaarheid van de gebieden).

Omdat zowel de inzichten in het gedrag van de Maas als ook diverse maatregelen in het stroomgebied van de Maas volop in ontwikkeling zijn, moet in het MER worden aangegeven van welke situatie men is uitgegaan.

Het MER moet zowel informatie opleveren voor de locatiekeuze, als ook voor de uiteindelijke inrichting van het gebied (zodanig in de vorm van een gecombineerde plan- en besluit-m.e.r.). Detailleer de in het MER te beschrijven informatie zó, dat de uiteindelijke locatie voor het

waterbergingsgebied concreet begrensd kan worden in de bestemmingsplannen.

Omdat van belang is wanneer bepaalde milieueffecten optreden, moet in het MER een overzicht opgenomen worden van de beoogde fasering en planning van de aanleg.

Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, adviseert het bevoegd gezag in het MER een overzicht te geven van de exploitatie- en investeringskosten van de verschillende alternatieven, van de contante waarde van maatregelen.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu voor het studiegebied. Neem hierin de autonome ontwikkeling (inclusief de te voorziene wateroverlast, ten gevolge van onder andere de Maaswerken) mee. Maak daarbij gebruik van de conclusies uit het rapport “Integraal Plan Hoogwaterbescherming 's-Hertogenbosch en omgeving – deelproject Maatregelen en effecten. Hoofdrapport, Arcadis, maart 2005”. Ga daarbij uit van de ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten (zoals de nieuwe randweg en realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur). Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt (bijvoorbeeld voor de plannen voor een bedrijventerrein op de Kloosterstraat).

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is het systeemalternatief en/of het locatiealternatief met de minste negatieve, dan wel meest positieve gevolgen voor het milieu. Het moet ingaan op de inrichting die de beste bestaande mogelijkheden biedt ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Het MMA moet binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Het MMA moet ten eerste zijn gericht op minimale negatieve gevolgen van het voornemen voor: het landschap;

- de cultuurhistorische waarden;
- de ecologische waarden. Hierbij is niet alleen aandacht vereist voor de gevolgen voor aanwezige soorten en habitats, maar ook voor de gevolgen voor de functie van het gebied voor soorten (broed-, foerageer-, rust- en migratiegebied, o.a. verbinding tussen biotopen en natuurgebieden);
- hinder van betrokkenen (zie ook par. 5.5);
- de groundbalans;
- de kwaliteit van bodem en grond- en oppervlaktewater.

Ten tweede dient in het MMA aandacht te worden besteed aan de mogelijke positieve effecten van het voornemen. Hierbij kan worden gedacht aan:

- het versterken van de ecologische structuur en kwaliteit van het gebied. Ga daarbij ook in op de ontwikkeling van nieuwe elementen zoals verbindingzones. Hierbij dient te worden uitgegaan van de natuurlijke potenties. Beschrijf niet alleen doelen aan de hand van doeltypen en –soorten, maar ook op basis van biotoopkenmerken en functies van de gebieden voor diersoorten (bijvoorbeeld foerageergebieden, rustgebieden etc.);
- het versterken van de beleefbaarheid van de geschiedenis van het gebied;
- mogelijkheden om de ruimtelijke kwaliteit van het gebied, het landschap en de toegankelijkheid ervan te versterken.

4 Milieuaspecten

4.1 Algemene opmerkingen

Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bepaal de begrenzing van het studiegebied;
- bepaal de ernst van de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigerende maatregelen en compenseerbaarheid;
- per milieugevolg moet worden beschreven of dit onomkeerbaar is;
- expliciet moet aandacht worden besteed aan cumulatie van effecten. Het gaat hierbij niet alleen om het optellen van verschillende milieueffecten van het voornemen zelf, maar ook om het beoordelen van de stapeling met effecten van andere ontwikkelingen en activiteiten in de omgeving;
- gevolgen kunnen zowel negatief als positief van aard zijn;
- voor de onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

Geef aan wat de effecten van de alternatieven (inclusief de referentiesituatie) zijn. Ga zo veel mogelijk uit van een kwantitatieve beschrijving van de milieueffecten. Maak bij de effectbeschrijving tevens het onderscheid tussen de aanlegfase en de gebruiksfase.

4.2 Landschap en cultuurhistorie

Ga gestructureerd in op de effecten van het voornemen op landschap en cultuurhistorie. Het landschap hangt in dit gebied sterk samen met het historische watersysteem.

Beschrijf daarom ten eerste het geohydrologische systeem, en hoe het (cultuurhistorische) landschap daarmee samenhangt. Deze systeembeschrijving dient plaats te vinden aan de hand van een helder gestructureerde methodiek, bij voorkeur de lagenbenadering. Geef daarbij aan:

- waar welke systeemelementen in het gebied voorkomen;
- welke abiotische kenmerken ze hebben;
- welke (actuele en historische) vegetatie daarbij voorkomt /voorkwam;
- hoe de systeemelementen functioneerden en de ruimtelijke en functionele samenhang tussen de systeemelementen;
- waar, wanneer en in welke mate in het verleden inundaties zijn opgetreden, wat de waterkwaliteit toen was en welke veranderingen daarin zijn opgetreden. Dit mag globaal beschreven worden;
- waar nog resten bestaan van vroegere waterbeheerssystemen, zoals dijken, sluizen, woonheuvels, bevoeiingsstructuren etc. Geef op kaart aan welke onderdelen van deze cultuurhistorische structuren nog aanwezig zijn.

Neem in het MER ook een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden. Indien er mogelijk archeologische waarden door de plannen beïnvloed worden, dienen die waarden door inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht voor die plaatsen waar gegraven wordt, zoals bij de eventuele aanleg van inundatiekanalen (bijvoorbeeld de Groene Vallei).

Visualiseer de karakteristieke ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap en beelddragere

daarbinnen. Besteed daarnaast aandacht aan de verplichtingen die voortvloeien uit het Verdrag van Valletta (ook wel Verdrag van Malta genoemd), de Nota Ruimte en de Monumentenwet.

Waardeer ten tweede de beschreven cultuurhistorische en landschappelijke structuren en elementen in hun onderlinge samenhang, aan de hand van:

- de (regionale) kenmerkendheid ervan;
- de zeldzaamheid (regionaal, landelijk, Europees);
- de gaafheid;
- de vervangbaarheid.

Ga ten derde in op de effecten van het voornemen op de verschillende elementen en structuren. Scoor aan de hand van bij voorkeur een driepuntsschaal de effecten van de verschillende alternatieven om aan te geven wat de betreffende maatregel met cultuurhistorie en landschap doet. Visualiseer de landschappelijke effecten van de verschillende grootschalige inrichtingsmaatregelen in de alternatieven, zoals de aanleg van kaden, terpen etc.

Ga na of delen van de historische systemen, die in het verleden zowel zijn aangelegd voor een versnelde of alternatieve waterafvoer (bijvoorbeeld in samenhang met de Beerse Overlaat) als voor het bergen en vasthouden (retentie) van water (in samenhang met militaire inundaties rond 's-Hertogenbosch), een rol kunnen spelen in de hoogwateraanpak.

4.3 Bodem en water

Beschrijf de inrichting van het waterbergingsgebied, de maatregelen die nodig zijn om de waterberging te realiseren en de gevolgen daarvan voor de groundbalans.

Geef in het MER aan of het voornemen gevolgen heeft voor de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in de omgeving, na ingebruikname van het bergingsgebied. Beoordeel daartoe de effecten op grondwaterstanden, verandering in kwel of infiltratie en door de inlaat van oppervlaktewater in het waterbergingsgebied (waar, wanneer, hoeveel, hoelang, met welke waterkwaliteit) op basis van zoveel mogelijk kwantitatieve informatie. Beoordeel in hoeverre de kwaliteit van het inundatiewater leidt tot eutrofiëring en verontreinigingen van bodem en de kwaliteit van het grondwater door bijvoorbeeld verontreinigd slib. Ga daarbij in op alle relevante aspecten, zowel nutriëntenbelasting (fosfaat en stikstof), de eutrofiërende werking van een hoge sulfaatbelasting en de toxische werking van zware metalen.

Beoordeel in hoeverre de waterkwaliteit negatief beïnvloed zal worden, doordat fosfaat uit geïnundeerde landbouwgronden vrij kan komen.

Ga ook in op de verdrogende werking van de mogelijke aanleg van watergeleidende infrastructuur (bijv. de Groene vallei) op aangrenzende natte natuurgebieden en biotopen.

Ga tenslotte in op mogelijke schade in het plangebied als gevolg van de maatregelen.

4.4 Natuur

Beschrijf de gevolgen van het voornemen op de natuur. Daarbij zijn onder meer de volgende aandachtspunten van belang:

- de effecten van de kwaliteit van het te bergen water op de vegetatie en fauna in het plangebied (zie ook 5.3);
- de effecten die voortkomen uit de periode (bijvoorbeeld tijdens het groeiseizoen) en duur van de inundaties. Langdurige inundaties met stilstaand water zijn nadeliger dan kortdurende met stromend water;
- de verdrogende effecten die voortkomen uit de aanleg van de watergeleidende infrastructuur (in- en afvoerkanalen);
- wanneer één van de te onderzoeken alternatieven een Natura 2000-gebied betreft, is een habitattoets noodzakelijk. De resultaten van hiervan dienen in het MER te worden opgenomen.

Bij deze beschrijving horen de volgende onderdelen aandacht te krijgen.

Habitattoets

Op grond van de Natuurbeschermingswet moeten de mogelijke gevolgen op het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven-Moerputten-Bossche Broek onderzocht worden met een zogenaamde habitattoets. Doordat in dit MER de milieugevolgen van zowel de locatiekeuze als de concrete inrichting onderzocht moeten worden, stelt dit hoge eisen aan deze habitattoets. Immers, dit impliceert dat enerzijds de gevolgen van maatregelen over een groot gebied bekeken moeten worden, en anderzijds dat dit onderzoek al zeer gedetailleerd in beeld moet brengen of significant negatieve gevolgen te verwachten zijn.

Het bevoegd gezag raadt daarom de volgende werkwijze aan:

- voer als oriëntatiefase eerst een omgekeerde benadering uit. Beschrijf de maximale tolerantie voor bestaande en geplande activiteiten, uitgaande van de Natura 2000-gebieden en de daarbinnen beschermde soorten en habitats. Daardoor worden mogelijke milieugevolgen van de huidige situatie en het voornemen inzichtelijk. Voor deze exercitie is de belangrijkste informatie reeds aanwezig;
- beperk op basis hiervan het onderzoek. Mogelijk blijkt uit de vorige stap al dat sommige maatregelen, gebieden of alternatieven niet meer meegenomen hoeven te worden in een passende beoordeling, bijvoorbeeld omdat deze op een dermate grote afstand liggen van Natura 2000-gebieden, dat geen effecten zijn te verwachten;
- voer –indien nodig- een passende beoordeling uit voor de resterende gebieden en maatregelen.

Gebiedsbescherming

Beschrijf de invloed van het voornemen op de overige beschermde natuurgebieden zoals de Groene Hoofdstructuur (GHS). Het voornemen kan invloed hebben op een kwetsbaar gebied ook al is het hierin niet gelegen of is het er niet direct naast gelegen (externe werking). Ga daarbij ook in op mogelijk negatieve gevolgen voor de kwaliteit van habitats door de uitspoeling van stoffen bij wateropvang. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan, evenals de voor het gebied geldende instandhoudingsdoelstellingen dan wel ontwikkelingsdoelstellingen.

Soortenbescherming

Op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) is een aantal planten- en diersoorten beschermd. Ga na of de activiteit zal leiden tot in de Ffw genoemde verboden gedragingen. In het MER kan daartoe worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten van het natuurbeleid, of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten. Besteed daarbij ook aandacht aan mogelijke mitigerende maatregelen.

Het bevoegd gezag geeft in overweging om ook de informatie die benodigd is voor een ontheffing op grond van artikel 75 van de Ffw gelijktijdig met het MER te verkrijgen en te presenteren. Dit is niet verplicht, maar biedt de initiatiefnemer de mogelijkheid om ook deze informatie door het bevoegd gezag te laten toetsen op methodische juistheid, alsmede te laten beoordelen of de uitkomsten plausibel zijn.

Om te bepalen of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is dient een inventarisatie van de ruimtelijke verspreiding van alle in het studiegebied voorkomende relevante soorten te worden gemaakt. Afhankelijk van de conclusie is er mogelijk een ontheffingsverzoek op grond van artikel 75 Ffw noodzakelijk.

Ecologische samenhang

Beschrijf in het MER welke gevolgen het voornemen heeft op de ecologische relaties tussen natuurgebieden in het plangebied, en hoe eventuele negatieve effecten te mitigeren zijn.

4.5 Hinderaspecten

Volstaan kan worden met een kwalitatieve beschrijving van de hinderaspecten:

- bereikbaarheid voor omwonenden en recreanten. Denk hierbij ook aan woonboten en jachthaven;
- wateroverlast woningen en bedrijven;
- belemmering grondgebruik en bedrijfsvoering;
- stremming van de scheepvaart;
- stabiliteit van de infrastructuur;
- beleving van de woonomgeving.

Beschrijf de veranderingen die voor deze aspecten in de omgeving ontstaan als gevolg van de voorgenomen activiteit.

5 Overige punten

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van het voorkeursalternatief, het MMA en eventuele andere alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Geef aan op basis van welke criteria alternatieven worden vergeleken.

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over het bestemmingsplan aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek. Het bevoegd gezag beveelt aan om in het evaluatieprogramma in elk geval op te nemen:

- de ontwikkeling van de Maasgolf en de debieten op Dommel en Aa;
- de peilen (inundaties) en grondwaterstanden;
- de water- en bodemkwaliteit van de bergingsgebieden;
- de gevolgen van waterberging op de ontwikkeling van de beschermde natuur.

Het evaluatieprogramma kan tevens gebruikt worden ter verbetering van het Beslissings Ondersteunend Systeem dat nodig is om het beoogde waterhuishoudkundige systeem operationeel te maken.

Voor de onderdelen, 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft het bevoegd gezag geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Inspraaknota

Inspraaknota startnotitie MER Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch en omgeving

Reactie 1

Indiener reactie: Leliekwekerij Van de Westelaken

Horziksestraat 6
5271 TD Sint-Michielsgestel

Plantenkwekerij Kapteijns
Donksestraat 35
5216 VX 's-Hertogenbosch

Asperge-, planten en aardbeienkweker Van de Ven
Brandsestraat 22
5271 SX Sint-Michielsgestel

Samenvatting: Indieners hebben meerdere tuinbouwbedrijven en vrezen dat teelt verloren gaat doorinlaten van Dommelwater. Daarnaast maken ze zich zorgen over vervuiling van de bodem (kwik en cadmium) door slib van de Dommel waardoor voedselveiligheid in het gedrang komt. Verder merken ze op dat de schaderegeling van het waterschap niet voor hen opgaat, aangezien zij niet zijn te vergelijken met ondernemingen in het Aa-dal. Ook wordt gevreesd voor werkloosheid. Tot slot leidt het omdijken van het bouwblok tot een vrijwel onmogelijke bereikbaarheid, verkeerde uitstraling naar (internationale) klanten en is het moeilijk om water via kwel en drainbuizen buiten de dijken te houden.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is aangegeven dat in beeld dient te worden gebracht hoe het grondgebruik en bedrijfsvoering gehinderd worden, evenals de beleving van de woonomgeving en de bereikbaarheid. De mogelijke vervuiling van de bodem wordt vooraf met zoveel mogelijk kwantitatieve informatie in beeld gebracht en in de evaluatie meegenomen. Waar nodig zullen mitigerende maatregelen worden getroffen. Onderzoek naar deze mogelijke schade als gevolg van de maatregelen wordt ook meegenomen in de richtlijnen.

Reactie 2

Indiener reactie: Willem van der Heijden

Poeldonksedijk 2a
5275 HK Den Dungen

Samenvatting reactie: Indiener is teler van verschillende groentegewassen en maakt zich zorgen over de gevolgen voor de oogst. De bodemkwaliteit gaat achteruit door zware metalen die achterblijven uit het inundatiewater waardoor ook de voedselveiligheid in het gedrang komt. De oogst gaat hierdoor verloren.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is aangegeven dat in beeld dient te worden gebracht wat de gevolgen zijn voor de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en de gevolgen voor de landbouw daarvan. Beoordeeld dient te worden of er eutrofiëring en / of verontreiniging zal optreden. Schade als gevolg van de maatregelen

zal meegenomen worden.

Reactie 3

Indiener reactie: College van burgemeester en wethouders van de Gemeente 's-Hertogenbosch
Postbus 12345
5200 GZ 's-Hertogenbosch

Samenvatting reactie: Indiener stelt voor de depressies westelijk van de stad voor waterberging en waterafvoeren doorvoer te benutten. Ten aanzien van alternatief Engelermeer e.o. hebben zij hun bedenkingen bij de uitwerking en niet zo zeer bij het alternatief zelf. Ze achten optie 3 en 4 niet realistisch wegens gebrek aan ruimtegezien de ligging van golfbaan Haverleij. Ruimtelijke, maatschappelijke en financiële consequenties maken die optie in hun ogen onuitvoerbaar. Niet alleen wordt ingegrepen op het golfen sec. maar ook op het ruimtelijkconcept Haverleij in zijn geheel. Onderzoek naar haalbaarheid van een inlaat via de open ruimte tussen Engelen en de A59 achten zij een theoretische exercitie vanwege de aanwezige cultuurhistorische, aardkundige en maatschappelijke functies. Het alternatief met het optillen van de A59 sluit aan bij hun wensen.

Ten aanzien van alternatief Kloosterstraat, dat door initiatiefnemers wordt omschreven als terugvaloptie, geven zij mee dat pas een zuivere afweging kan plaatsvinden wanneer deze in volle omvang beschreven zijn, waarbij bedoeld wordt op berging elders naast peilscheiding. Daarnaast wil het College een ruimteclaim leggen op de Kloosterstraat voor steeds vernieuwende stedelijke opgave (woningbouw, bedrijventerreinen, recreatie) en acht dit alternatief onbespreekbaar. Het College acht waterberging aan de zuidzijde en westzijde van de stad als een vele malen robuuster alternatief.

Het College heeft bedenkingen over de in de startnotitie voorgestelde oplossing voor toekomstige regionale wateropgave. College wenst het ambitieniveau om waterberging bovenstrooms te realiseren hoger. Er wordt aandacht gevraagd voor de studie ARC, Ruimtelijk ontwerpen met water (ministerie van VROM).

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Met behulp van een systeemvisie wordt in beeld gebracht in hoeverre het Dommelwater langer vastgehouden kan worden, dan wel via verschillende systemen afgevoerd kan worden, welke optimalisaties mogelijk zijn en hoe deze een bijdrage kunnen leveren aan het beperken van benedenstroomse afvoer die tot problemen kan leiden rond 's-Hertogenbosch. Daarnaast dient bovenstroomse waterberging en / of bovenstroomse afvoer bekeken te worden of dit perspectief biedt. Het aangedragen alternatief met het optillen van de A59 zal, wanneer dit reëel is meegenomen worden. In de richtlijnen is opgenomen dat voor een eventueel ruimtebeslag op de Kloosterstraat een tweetal scenario's worden opgesteld. Alle alternatieven die meegenomen worden in het MER dienen onderling vergeleken te worden met de referentiesituatie.

Reactie 4

Indiener reactie: P.A. Dekkers
Vendreef 8
5251 KL Vlijmen

Samenvatting reactie: Inwoner van het Vlijmense Ven verzoekt om toetsing van het draagvlak onderbetrokkenen voor het aanbrengen van dijken om gebouwen en/of bouwblokken.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is opgenomen dat beschreven wordt in hoeverre de beleving van de woonomgeving

belemmerd zal worden.

Reactie 5

Indiener reactie: Natuurmonumenten
(ook namens Staatsbosbeheer, Brabants Landschap en BMF)
Noordereinde 60
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland

Samenvatting reactie: Indiëners stellen dat volledige realisatie van de EHS en verdrogingsherstel eenharde randvoorwaarde moet zijn alvorens delen van het gebied in te richten voor waterberging. Daarbij moet het gebied ook aangemerkt worden als een prioritaire natte natuurparel die in 2008 hersteld dient te zijn. Waterschap wordt verzocht op korte termijn integraal hydrologisch herstel te starten.

Over de locatiealternatieven Vughtse Gement: Indiëners vragen om de risico's voor de in de Vughtse Gement voorkomende natuurwaarden mee te nemen. Daarnaast komen in het Vlijmense Ven en de Moerputten ook bijzondere natuurwaarden (pimpernelblauwtje, schraallandtypen) voor en daarom zouden die gebieden gevrijwaard moeten blijven van waterberging. In de laat maar stromen variant en de EHS variant zal waterberging in twee laatstgenoemde gebieden plaatsvinden door hoogteverschillen. Ecologische risico's voor het pimperlblauwtje en de knooppier dienen meegenomen te worden, waarbij opgemerkt wordt dat het lange tijd duurt voor het water uit het gebied is. Er wordt verzocht de effecten op de landschappelijke kwaliteiten door de opgehoogde dijken in de cultuurhistorische variant te onderzoeken. Bij de variant Buiten de EHS dient het inundatiegebied verkleint te worden doordat het gebied Maij plus het compensatiegebied binnen de begrenzing van de EHS vallen.

Over het combinatiealternatief: Duiden Bokhovense polder als mogelijkheid voor waterberging in combinatie met aanvoer via een deel van de Gement (westelijk van Moerputten naar het noorden). Voorafgaand dienen herstelmaatregelen getroffen te worden ten behoeve van natte natuurparels. De Bossche Sloot zou een scheiding markeren tussen landbouw en natuur na afdamming. Waterafvoer van landbouw zuidelijk via het Drongelens Kanaal. Kwelwater uit Vlijmens Ven wordt ingezet voor natuurkwaliteiten elders. Aanbrengen van een passage onder de A59 zorgt voor waterberging op lager gelegen plekken in het landschap dicht bij de Maas, zodat kwetsbare gebieden als de Moerputten, Vlijmens Ven en Maij gevrijwaard blijven van inundatie. Er wordt gewezen op het rapport de A59 stroomt door.

Over Engelermeer e.o.: Verzoek om Engelermeer als variant op te nemen in het locatiealternatief doordat dan voldaan kan worden aan de lange termijn doelstelling. Voorgesteld wordt om het gebied te compartimenteren middels overlaten.

Daarnaast wordt meegegeven dat Moerputten, Bossche Broek, Gement en Vlijmense Ven zijn aangewezen als prioritaire natte natuurparels die in 2008 hersteld dienen te zijn. Over Natura 2000 wordt opgemerkt dat het een ontwerpbesluit betreft waardoor ten onrechte wordt gesteld dat het Natura 2000-gebied is herbegrensd. Ze verzoeken ook de tabel met betrekking tot autonome ontwikkelingen aan te passen aan het feit dat de EHS gerealiseerd en herstel van de verdroging gerealiseerd wordt.

Het beoordelingskader dient aangepast te worden voor de toets aan de compensatieregeling. In het beleidskader dienen ook de Kaderrichtlijn Water en de Flora- en Faunawet meegenomen te worden. In de richtlijnen wordt voorgeschreven dat effecten op het landschap en cultuurhistorie gestructureerd in kaart worden gebracht.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is aangegeven dat de realisatie van de EHS in de referentie meegenomen dient te worden. Voor de gevolgen op de gebieden Vlijmens Ven-Moerputten-Bossche Broek zal een Habitattoets uitgevoerd moeten worden. De Richtlijnen geven aan dat gevolgen voor andere natuurgebieden in kaart dienen te worden gebracht. Ook is vereist dat eventuele negatieve effecten gemitigeerd worden. Compartimentering en fasering zal bij elk alternatief als mogelijkheid beschreven worden. Wanneer blijkt dat het Engelermeer en de Bokhovense polder reële varianten blijken te zijn, zullen deze meegenomen dienen te worden danwel onderbouwd weggeschreven te worden.

Reactie 6

Indiener reactie:

Ir. J.P.B. Kok
(namens ir. G.L.H. Schlaman en ir. T.J. Schlaman (bewoners Gement))
Gementweg 2
5264 NZ Vught

Samenvatting reactie: Indiener is verontrust en verontwaardigd over de communicatie. Moest via-via horen dat startnotie ter inzage was gelegd. Had publicatie in een huis-aan-huis blad (Klaverblad) gewenst aangezien hij/zij niet geabonneerd is op het Brabants Dagblad. Verzoekt om persoonlijke, schriftelijke communicatie. Acht de oplossing met dijken rondom ieder individueel huis onacceptabel gezien de aantasting op het woongenot en waarde van de woningen, dit dient meegenomen te worden. Beleving van het veiligheidsgevoel dient in de MER meegenomen te worden. Daarnaast moet inventarisering van de huidige natuurwaarden van het gebied plaatsvinden inclusief de effecten van het regelmatig onder water zetten van deze natuurwaarden. Onderzocht dient te worden hoe het landschappelijke karakter in de Gement gewaarborgd of verbeterd kan worden.

Onderzocht dient te worden wat de voordelen zijn van transport versus het bergen van water. Wanneer gekozen wordt voor berging dient meegenomen te worden hoe gebieden gelegegd dienen te worden. Er wordt verzocht om ook Boxtel mee te nemen als mogelijke oplossing voor de waterberging, er wordt gerefereerd naar vermoedelijk een rapport van het Waterschap en meer in het algemeen naar alternatieven buiten de regio aangezien het probleem wordt aangemerkt als een (inter)nationaal probleem.

Effecten van het laten onderlopen van gebieden met vervuild water dienen meegenomen te worden: hoe zit het met drinkwaterkwaliteit, landbouw en natuurgronden?

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

De startnotitie is op gebruikelijke wijze ter inzage gelegd en gepubliceerd in meerdere dag- en huis-aan-huis bladen.

Zie reactie 4 voor wat betreft de beleving van de woonomgeving. In de richtlijnen wordt aangegeven dat ook duidelijk moet worden gemaakt hoe het beheer eruit zal zien bij naderende afvoerpieken (evacuatiestrategie, waarschuwingssystemen etc.). Voor wat betreft natuurwaarden gelegen in de EHS zal een Habitattoets uitgevoerd worden en voor de andere gebieden zullen de effecten in kaart worden gebracht en waar nodig zullen mitigerende maatregelen genomen worden. In de richtlijnen is opgenomen dat in het bijzonder aandacht dient te worden besteed aan maatregelen die de cultuurhistorische beleefbaarheid behouden en te vergroten. Wateraf- en aanvoer wordt in elke locatie in beeld gebracht. Met behulp van een systeemvisie wordt in beeld gebracht in hoeverre het Dommelwater langer vastgehouden kan worden, dan wel via verschillende systemen afgevoerd kan

worden, welke optimalisaties mogelijk zijn en hoe deze een bijdrage kunnen leveren aan het beperken van benedenstroomse afvoer die tot problemen kan leiden rond 's-Hertogenbosch. Daarnaast dient bovenstroomse waterberging en / of bovenstroomse afvoer bekeken te worden om te kijken of dit perspectief biedt.

Reactie 7

Indiener reactie: Rijkswaterstaat Noord-Brabant
Postbus 90157
5200 MJ 's-Hertogenbosch

Samenvatting reactie: Indiener verzoekt inzicht te geven in de gevolgen op de A59, N65 en A2 zowel met betrekking tot de functie als de kwaliteit. Ook is inzicht nodig in de gevolgen van een peilscheidingsconstructie in de Stadsdommel waarbij gedacht moet worden aan de Zuid Willemsvaart (ZWV). Schade als gevolg van scheepvaartbeperkingen en onderlopen van sluis nul behoort eveneens te worden meegenomen. Peilverhoging van de Aa kan gevolgen hebben voor de stabiliteit en veiligheid van het viaduct over de A2. Verzocht wordt om de omlegging van de ZWV mee te nemen ruimte langs de wegen open te houden voor onderhoudswerkzaamheden.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is opgenomen dat waterpeilwijzigingen worden meegenomen in elk alternatief. Alsook het grondverzet dat nodig is voor elk alternatief. Stremming van de scheepvaart en stabiliteit van de infrastructuur worden meegenomen als hinderaspecten. Een (eventuele) omlegging van de Zuid Willemsvaart maakt onderdeel uit van de autonome ontwikkelingen en wordt meegenomen voor zover dat relevant is.

Reactie 8

Indiener reactie: Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden
Vennestraat 33
5151 CA Drunen

Samenvatting reactie: Stellen dat volledige realisatie van de EHS en verdrogingsherstel een harde randvoorwaarde moet zijn alvorens delen van het gebied in te richten voor waterberging. Daarbij moet het gebied ook aangemerkt worden als een prioritair natuurgebied die in 2008 hersteld dient te zijn. Waterschap wordt verzocht op korte termijn integraal hydrologisch herstel te starten.

Over de locatiealternatieven Vughtse Gement: Vraagt om de risico's voor de in de Vughtse Gement voorkomende natuurwaarden mee te nemen. Daarnaast komen in het Vlijmense Ven en de Moerputten ook bijzondere natuurwaarden (pimpernelblauwtje, schraallandtypen) voor en daarom zouden die gebieden gevrijwaard moeten blijven van waterberging. In de laat maar stromen variant en de EHS variant zal waterberging in twee laatstgenoemde gebieden plaatsvinden door hoogteverschillen. Ecologische risico's voor het pimperlblauwtje en de knooppier dienen meegenomen te worden, waarbij opgemerkt wordt dat het lange tijd duurt voor het water uit het gebied is. Er wordt verzocht de effecten op de landschappelijke kwaliteiten door de opgehoogde dijken in de cultuurhistorische variant te onderzoeken. Bij de variant Buiten de EHS dient het gebied verkleint te worden doordat het gebied Maj plus het compensatiegebied binnen de begrenzing van het EHS vallen.

Over het combinatiealternatief: Duiden Bokhovens polder als mogelijkheid voor waterberging in combinatie met aanvoer via een deel van de Gement (westelijk van Moerputten naar het noorden).

Voorafgaand dienen herstelmaatregelen getroffen te worden tbv natte natuurparels, de Bossche Sloot zou een scheiding markeren tussen landbouw en natuur na afdamming. Waterafvoer van landbouw zuidelijk via het Drongelens Kanaal. Kwelwater uit Vlijmens Ven wordt ingezet voor natuurkwaliteiten elders. Aanbrengen van een passage onder de A59 zorgt voor waterberging op lager gelegen plekken in het landschap dichtbij de Maas, zodat kwetsbare gebieden als de Moerputten, Vlijmens Ven en Maij gevrijwaard blijven van inundatie. Er wordt gewezen op het rapport de A59 stroomt door.

Over Engelermeer e.o.: Verzoek om Engelermeer als variant op te nemen in het locatiealternatief doordat dan voldaan kan worden aan de lange termijn doelstelling. Voorgesteld wordt om het gebied te compartimenteren middels overlaten.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Zie reactie 5.

Reactie 9

Indiener reactie: C. van Empel (namens bewoners Ruidigerdreef 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11 en 40.

Ruidigerdreef 4
5266 AZ Cromvoirt

Samenvatting reactie: Maakt bezwaar tegen de mogelijke aanlegging van kaden in de straat waardoor het open karakter wordt aangetast.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Zie reactie 4.

Reactie 10

Indiener reactie: V.d. Langerijt Adviesbureau biotechnologie
J. v.d. Langerijt
Hooghoutseweg 21
5074 NA Biezenmortel
Namens Van Kuijk Holding BV
Gementweg ongenummerd

Samenvatting reactie: Wil weten hoe perceelnummers 1965 t/m 1968, wanneer deze binnen een gekozen alternatief vallen, droog gehouden worden. Op deze percelen zijn mestsilos gevestigd en er bevindt zich een opslag voor organische meststoffen en vaste mest op een vloeistofdichte verharding.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is opgenomen dat hinderaspecten en effecten op de bedrijfsvoering beschreven dienen te worden. Bij elk alternatief wordt daarna beschreven hoe wateroverlast wordt voorkomen middels benoemen van technische maatregelen.

Reactie 11

Indiener reactie: C.M.G. Kluitmans

Honderdmorgensedijk 4
5264 PB Vught

Samenvatting reactie: Spreken voorkeur uit voor variant Engelermeer en/of variant Peilscheiding. Erligt al een grote claim op de Vughtse Gement door diverse aanwijzingen en er wordt gevreesd vooraantasting van het woongenot, aantasting gebruik van het bezit van onroerend goed, waardedaling en milieubevuiling.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

De voorkeur voor de variant is voor kennisgeving aangenomen. Als onderdeel van het vergelijken van alternatieven wordt aandacht besteed aan schade die op kan treden, de bodembalans, waterkwaliteit en aantasting van de woonbeleving.

Reactie 12

Indiener reactie: Cooperatie Munteltuinen U.A.
Drs. B.E. Boumans
Munteltuinen 62
5212 PM 's-Hertogenbosch

Samenvatting reactie: Vraagt zich af waarom de Munteltuinen wel wordt genoemd als een van de plekken die extra beschermd dienen te worden bij keuze voor peilscheiding maar is weggelaten in tabel 4.2.1. Daarnaast is indiener benieuwd naar de precieze risico's voor de percelen en woningen Munteltuinen en of deze wel te beschermen zijn. Deze dienen expliciet in het MER opgenomen te worden. Merkt op dat het Engelermeer voor alle belanghebbenden het beste is als alternatief en vraagt deze variant dan ook daadwerkelijk mee te nemen in de overwegingen. Acht het belang van de kwaliteit van het zwemwater, dat mogelijk achteruit gaat, van ondergeschikt belang aan andere belangen.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

De voorkeur voor het Engelermeer als alternatief is voor kennisgeving aangenomen. Met betrekking tot de percelen en woning kan verwezen worden naar reactie 10.

Reactie 13

Indiener reactie: Rudi van Geffen
Bokhovenseweg 2
5256 TC Hedikhuizen

Samenvatting reactie: Vraagt om uitbreiding van de capaciteit van de gemalen bij Hedikhuizen en Doeveren. Koningsvliet voor afvoer van het water dient ook meegenomen te worden. Wil extra vergoeding wanneer landbouwgronden worden opgeofferd om natuurterreinen te beschermen. Vreest schade aan bedrijf. Over een eventuele vergoeding is te weinig bekend.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is opgenomen dat mogelijke schade ten gevolge van een mogelijk verslechterende bodem- en waterkwaliteit meegenomen wordt. Met betrekking tot het voorstel om de capaciteit van de gemalen bij Hedikhuizen en Doeveren te vergroten en het Koningsvliet mee te nemen, zullen deze

meegenomen worden in de MER wanneer dit reële alternatieven zijn of gemotiveerd weggeschreven worden.

Reactie 14

Indiener reactie: J.P. Olyslagers & K.S.J. Olyslagers-Supheert
Honderdmorgensedijk 2
5264 PB Vught

Samenvatting reactie: Indiener vindt het lastig om als niet deskundige de startnotitie op de juiste juridische merites te schatten. Wil daarom in het definitieve voorstel gebruik maken van een vergoedingsregeling voor deskundigenbijstand. Kade om de weide beperkt de mogelijkheden voor het houden van paarden, het veelvuldig lopen van paarden over de kaden zal tot verlaging leiden. Vraagt zich ook af hoe dit in praktische zin zal moeten. Is van zins een overdekte instructieruimte, met al afgegeven bouwvergunning, te bouwen echter bij overstroming dient de bodem vernieuwd te worden. Bouwen op een terp is financieel alleen mogelijk wanneer dit vergoedt wordt. Is van mening hierdoor onevenredig getroffen te worden. Maakt zich zorgen over vervuiling na de overstroming. Verminderde toegankelijkheid voor hulpdiensten kan leiden tot wegllopen van klanten. Vraagt zich af hoe hoog de kaden moeten worden. Van de stroomvoorziening wordt afgevraagd of deze bovengronds wordt gerealiseerd zodat deze gewaarborgd is bij overstromingen. Ziet schade aan het bedrijf door aantasting van voorraden voedsel. Laat maar stromen variant leidt altijd tot schade. Wenst berging van het water bovenstrooms. Wil informatie over het eventuele verhoogde grondwaterpeil.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen wordt aangegeven dat de volgende hinderaspecten kwalitatief beschreven dienen te worden; beleving van de woonomgeving (kaden), stabiliteit van de infrastructuur (elektriciteit), bereikbaarheid (hulpdiensten, paarden). Mogelijke schade in het plangebied wordt beschreven in het MER. Met behulp van een systeemvisie wordt in beeld gebracht in hoeverre het Dommelwater langer vastgehouden kan worden, dan wel via verschillende systemen afgevoerd kan worden, welke optimalisaties mogelijk zijn en hoe deze een bijdrage kunnen leveren aan het beperken van benedenstroomse afvoer die tot problemen kan leiden rond 's-Hertogenbosch. Daarnaast dient bovenstroomse waterberging en / of bovenstroomse afvoer bekeken te worden om te kijken of dit perspectief biedt. In de richtlijnen is ook opgenomen welke technische maatregelen genomen dienen te worden om wateroverlast te voorkomen.

Reactie 15

Indiener reactie: W.H.P. van Thiel
Heunpark 2221
5261 WC Vught

Samenvatting reactie: Indiener vraagt om de beken (Zandleij en Broekleij) die uitmonden op het Drongelens Kanaal ook mee te nemen als locatie voor het te kiezen en in te richten voor waterberging. Variant buiten de EHS binnen alternatief Vughtse Gement verdient de voorkeur daar deze het minst ingrijpt en minste overlast wordt gegenereerd. Geeft op kaartjes uitbreidingen op varianten aan (westelijk van Drongelens Kanaal). Wenst ook het historische karakter van het gebied (Cromvoirtse Dijk) te borgen bij keuze voor waterberging.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Het voorstel om de Zand- en Broekleij mee te nemen dient meegenomen te worden in het MER wanneer dit een reële optie is. De voorkeur voor de variant 'Buiten de EHS' wordt voor kennisgeving aangenomen. In de richtlijnen wordt voorgeschreven dat de effecten op de cultuurhistorie en het landschap meegenomen dienen te worden en waar mogelijk behoud van het landschap of de cultuurhistorie of vergroting ervan dient plaats te vinden.

Reactie 16

Indiener reactie: W.H.P. van Thiel
Heunpark 2221
5261 WC Vught

Opmerking: Betreft een aanvulling op de notitie die als reactie 14 is opgenomen.

Samenvatting reactie: Vraagt zich af of de waterafvoeren en gebieden met wateroverlast en overstromingen uit 1995 zijn meegenomen. Vraagt zich af of gemeenten hun knelpunten voldoende helder hebben en zijn uitgangspunten en wensen van gemeenten aan het waterschap gemeld en of ook hierbij terugkoppeling naar hoogwaterervaringen uit 1995 heeft plaatsgevonden. Pleit voor een omgevingsbenadering: een ruime aanpak zodat over 20 jaar niet alsnog een aanpassing nodig is. Pleit ervoor dat de voorziening past binnen de omgeving, het landschap en veel belangen kan dienen. Daarnaast vraagt hij ook om de beken Zandleij en Broekleij in de plannen te betrekken plus de randgebieden van Cromvoirt – Helvoirt. Er is daar geen bebouwing en met kleine aanpassingen is dat gebied in het Howabo-scenario in te passen. Er kan gebruik gemaakt worden van reeds aanwezige, historische dijkes en kades zodat het ook bij het reeds aanwezige landschap aansluit.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Zie reactie 15 met als aanvulling dat ook vroegere elementen van waterbeheerssystemen in kaart worden gebracht en dat dient te worden nagegaan of deze nog een rol kunnen spelen in de hoogwateraanpak. De cultuurhistorie en het landschap maken een integraal onderdeel uit van de afweging van de alternatieven. Met betrekking tot de uitbreiding van het gebied Cromvoirt – Helvoirt geldt hetzelfde als voor de Zand- en Broekleij. In de richtlijnen is opgenomen dat bij de beschrijving van de alternatieven gekeken dient te worden naar de flexibiliteit zodat ook toekomstige ontwikkelingen al dan niet opgevangen kunnen worden.

Reactie 17

Indiener reactie: College van burgemeester en wethouders van de Gemeente Heusden
Postbus 41
5250 AA Vlijmen

Samenvatting reactie: Merkt op dat Engelermeervariant veel minder onderbouwd is dan andere alternatieven en varianten. College wil daarom een eigen notitie inbrengen met een variant op het alternatief Engelermeer met nadere onderbouwing. Ziet nieuwe ontwikkelingen om de A59 als barrière op te lossen. Optimalisatie van Natura 2000 kan niet bereikt worden doordat er waterberging plaatsvindt, enkel schade kan gemitigeerd of gecompenseerd worden. Door inundatie van de Vughtse

Gement zullen negatieve effecten op de kwelsituatie te verwachten zijn. Door compartimentering middels dijken ontstaat aantasting van het kenmerkende open landschap plus beperking van de agrarische bruikbaarheid van het gebied. Naar aanleiding van de GIS modellering wordt gesteld dat de werkelijke hoogte van de waterkolom hoger ligt door de kweldruk. Bij de “Laat maar stromen variant” en de “in de EHS-variant” zal schade ontstaan aan het (Donker) Pimpernelblauwtje en andere aanwezige vegetatie. Van pagina 33 wordt gesteld dat optie 2 niet per definitie een nadeel hoeft te zijn en dat voor optie 3 en 4 een oplossing gevonden kan worden. Ten aanzien van de variant zonder Engelermeer wordt de bewering over zwemkwaliteit in twijfel getrokken. Mocht dit toch problematisch zijn dan valt ook Kloosterstraat af als alternatief met Meerseplas als zijnde een zwemplas, die op pagina 44 niet als zodanig wordt meegenomen. Ten aanzien van het combinatiealternatief wil het College een kleiner gebied ivm schade aan het (Donker) Pimpernelblauwtje. Indiener stelt dat de verwachte negatieve invloeden op de waterkwaliteit mee zullen vallen omdat de overstort uit riolen verminderd en de kwaliteit van het effluent verder zal verbeteren onder andere vanwege Kader Richtlijn Water maatregelen. Bovendien treedt een sterke verdunning op. Ten aanzien van de natuurparels wordt opgemerkt dat inundatie gunstig zou zijn, aangezien die gebieden zo ook zijn gevormd. Over de waterbodem wordt gezegd dat deze gesaneerd wordt en dat de vervuiling dus zal verminderen.

College wil planschade verhalen op initiatiefnemer en/of de provincie. Daarnaast wil zij beroep doen op de Nadeelcompensatieregeling als eigenaar van pachtgronden (aanwijsschade), idem op inrichtingschade als privaatrechtelijk rechtspersoon en pachters op de inundatieschade.

College draagt zelf een variant aan op het alternatief Engelermeer: Hedikhuizensche Maas. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het gebied Luisbroek, de oude Maasmeander ten oosten van de dijk Haarsteeg – Hedikhuizen en eventueel het Engelermeer. De variant wordt gekenmerkt als duurzaam vanuit waterbeheersperspectief en ecologisch perspectief. Tevens is deze robuuster en hoeven er geen ontheffingsprocedures met betrekking tot habitatrictlijngebieden gevolgd te worden. Levert synergie op door versterking van lopende initiatieven zoals de Groene Delta en de robuuste ecologische zone. Deze omschrijvingen worden nader uitgewerkt in de bijlage van de zienswijze.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijn wordt geschreven dat reële alternatieven meegenomen dienen te worden. Met betrekking tot Natura 2000-gebieden zal een habitattoets uitgevoerd worden en bij mogelijk negatieve gevolgen zullen mitigerende maatregelen worden getroffen. Voor andere natuurwaarden zullen de ecologische effecten in kaart worden gebracht en waar mogelijk negatieve effecten optreden zullen ook mitigerende maatregelen getroffen worden. Inundatie in het verleden wordt meegenomen bij de beschrijving van de cultuurhistorie en het landschap. Schade zal beschreven worden als onderdeel van de verschillende alternatieven.

Reactie 18

Indiener reactie: ZLTO
Postbus 91
5000 MA Tilburg

Samenvatting reactie: Oordeelt dat er sprake moet zijn van koppeling tussen hoogwaterbescherming, water en natuur. Wenst dat er eerst gekeken wordt naar technische mogelijkheden in de stad zelf: alternatief peilscheiding. Daarna bij extreem hoge kosten waterberging

elders. Wenst op korte termijnadequaat flankerend beleid om agrariërs voldoende aan te kunnen bieden. Alternatief met eenonderdoorgang onder de A59 verdient de voorkeur om zo het water te bergen op de laagste plekken van het gebied. Willen meegeven dat er gedacht dient te worden aan compartimentering waarbij ook het Engelermeer zelf ook als onderdeel te zien van betreffend locatiealternatief. Daarnaast wordt gewezen op de mogelijkheden van het Drongelens Kanaal om water af te voeren en te bergen. Toelichting daarbij is op de hoorzitting gegeven. Als nadelige effecten voor agrariërs worden geziende beperkingen op de bedrijfsstructuur en bedrijfsvoering zowel tijdens de aanleg als daarna, beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden, gevolgen van kwel op de gebouwen (ook mestkelders en bedrijfswoning), nadelige gevolgen voor de gewassen en grond als gevolg van de kwaliteit van inundatiewater, waardedaling van grond en gebouwen en het woongenot van de agrarische gezinnen. Deze aspecten zien zij graag meegewogen in hoofdstuk 6 van de startnotitie.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijn wordt geschreven dat reële alternatieven meegenomen dienen te worden. Dit betreft zowel het voorstel water in de stad te bergen, de onderdoorgang van de A59 en het Drongelens Kanaal. Compartimentering als mogelijkheid maakt onderdeel uit van de beschrijving van de alternatieven. Hinder van de bedrijfsvoering en beperking van de woonbeleving dienen kwantitatief beschreven te worden als hinderaspecten. De gevolgen voor de bodem en de landbouwgronden, worden in kaart gebracht.

Reactie 19

Indiener reactie: Familie J. Scherders
Ruidigerdreef 8
5266 AZ Cromvoirt

Samenvatting reactie: Maakt zich zorgen over belemmering van de ontwikkeling van zijn agrarischbedrijf bij een eventuele functiewijziging van de Vughtse Gement. Uitzicht en woongenot zal afnemen bij het oprichten van kades in de Vughtse Gement. Daarnaast voorzien zij een enorme waardedaling van grond en gebouwen, alleen al door de mogelijkheid dat het gebied ooit onder water gezet kan worden. Daarnaast vragen ze zich af hoe het zit met de bereikbaarheid voor leveranciers en afnemers, wat voor schade aangericht kan worden door kwel aan bedrijfsgebouwen en woonhuis en wat er gebeurt met gewassen als die onder water hebben gestaan: de bruikbaarheid als voer en melklevering wordt genoemd. Zal de grond vergiftigd worden en is er mogelijk minder opbrengst van de gewassen tot slot wordt gevraagd wie het gebied opruimt nadat het onder water heeft gestaan.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is aangegeven dat de volgende hinderaspecten meegenomen dienen te worden: afname van de woonbeleving (kades), bedrijfsvoering en bereikbaarheid. Schade ten gevolge van het plan dient ook in kaart te worden gebracht. In de bodemparagraaf is aangegeven dat de gevolgen voor de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit in beeld gebracht dienen te worden. In de natuurparagraaf wordt aangegeven dat de gevolgen van inundatie voor de kwaliteit op vegetatie en fauna meegenomen dient te worden. In het algemeen zal bij elke variant duidelijk worden gemaakt hoe de afvoer zal plaatsvinden.

Reactie 20

Indiener reactie: Familie H. van Beurden
Ruidigerdreef 10
5266 AZ Cromvoirt

Samenvatting reactie: Maakt zich zorgen over belemmering van de ontwikkeling van zijn agrarischbedrijf bij een eventuele functiewijziging van de Vughtse Gement. Uitzicht en woongenot zal afnemen bij het oprichten van kades in de Vughtse Gement. Daarnaast voorzien zij een enorme waardedaling van grond en gebouwen, alleen al door de mogelijkheid dat het gebied ooit onder water gezet kan worden. Daarnaast vragen ze zich af hoe het zit met de bereikbaarheid voor leveranciers en afnemers, wat voor schade aangericht kan worden door kwel aan bedrijfsgebouwen en woonhuis en wat er gebeurt met gewassen als die onder water hebben gestaan: de bruikbaarheid als voer en melklevering wordt genoemd. Zal de grond vergiftigd worden en is er mogelijk minder opbrengst van de gewassen tot slot wordt gevraagd wie het gebied opruimt nadat het onder water heeft gestaan.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
Zie reactie 19.

Reactie 21

Indiener reactie: Peter van Roessel
Maashoeveweg 2
5254 VH Haarsteeg

Samenvatting reactie: Wil de volgende optie meenemen in de startnotitie: het verhogen van de afvoercapaciteit van het Drongelens Kanaal en deze niet bij voorbaat als onhaalbaar bestempelen.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
In de richtlijnen is opgenomen dat het Drongelens Kanaal als mogelijk perspectiefrijke mogelijkheid meegenomen dient te worden.

Reactie 22

Indiener reactie: College van burgemeester en wethouders van de Gemeente Vught
Postbus 10100
5260 GA Vught

Samenvatting reactie: Wil verbijzonderingsvariant inbrengen voor locatiealternatief Engelermeer / combinatiealternatief Vughtse Gement en Engelermeer. Stelt berging voor in de omgeving van het Engelermeer waarbij de aanvoer via een groene vallei zal lopen (kaart is bijgevoegd) via de hoogwatergeul binnen de EHS. Hiermee recht doende aan hogere natuurwaarden en de biotoop van beide soorten Pimpernelblauwtjes. Openheid van het Gement wordt ook gerespecteerd en er komt geen water in landbouwgebied. Deze variant is ingegeven door aanwijzing als Natura 2000-gebied, gebiedsbescherming en soortenbescherming. Verbinding met de groene vallei zal gebeuren door faunatunnels, gelijktijdig aan te leggen met de rondweg. Daarnaast dient de A59 op poten gezet te

worden om Dommelwater door te laten en ten behoeve van de natuurontwikkeling. Uitvoering van Howabo, Randweg en op termijn de aanpak van de A59 leidt tot ontsnippering.

Ten aanzien van de Kloosterstraat meent het college dat dit alternatief volledig meegenomen dient te worden aangezien de Vughtse Gement ook aangewezen is als Natura 2000-gebied en daardoor ook zou kunnen afvallen.

Wenst voor de verplaatsing van drie aan de EHS grenzende bedrijven via de Reconstructie de mogelijkheid te krijgen nieuwe bestemmingen aan te wijzen voor duurzame landbouwbedrijven.

Over de vier soorten schade merkt het college op dat planschade verhaald kan worden op de initiatiefnemer of de provincie, de gemeente een beroep kan doen op nadeelcompensatie (aanwijsschade) als privaatrechtelijk rechtspersoon, idem voor de inrichtingschade en over de inundatieschade wordt tot slot opgemerkt dat pachters van gemeentelijke gronden hier ook een beroep op moeten kunnen doen. Het college plaatst enkele slotopmerkingen, ze wenst op pagina 55 ook structuurvisie toe te voegen en merkt op dat op pagina 57 de verkeerde instanties staan omschreven als zijnde initiatiefnemer en bevoegd gezag. Bij autonome ontwikkelingen worden niet de juiste plannen genoemd.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

In de richtlijnen is aangegeven dat alternatieven die reëel zijn, meegenomen dienen te worden in het MER of gemotiveerd weggeschreven dienen te worden. Met betrekking tot het Natura 2000-gebied zal een habitattoets uitgevoerd worden en waar mogelijk zullen bij nadelige gevolgen mitigerende maatregelen worden getroffen. De schade ten gevolge van elk alternatief wordt in beeld gebracht. De slotopmerkingen worden meegenomen.

Reactie 23

Indiener reactie: Jaap Visscher
<via e-mail>

Samenvatting reactie: Is van mening dat het MER zich ten onrechte beperkt tot waterberging of inmiddels afgevallen optie van peilscheiding. Wenst ook opgenomen te zien in het MER: bovenstrooms vergroten van de bergingscapaciteit en verlangt ook een degelijke onderbouwing. Is van mening dat de voorgestelde “expert judgement” onderbouwing verlangt. Wenst verhoging van het Dommelpeil, vergroten van de afvoercapaciteit van het Drongelens Kanaal en of combinaties hiervan. Het schrappen van alternatieven die iets anders dan berging beogen in de directe omgeving van 's-Hertogenbosch dient in het openbaar en op een inzichtelijke wijze plaats te vinden met deugdelijke onderbouwing.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Met behulp van een systeemvisie wordt in beeld gebracht in hoeverre het Dommelwater langer vastgehouden kan worden, dan wel via verschillende systemen afgevoerd kan worden, welke optimalisaties mogelijk zijn en hoe deze een bijdrage kunnen leveren aan het beperken van benedenstroomse afvoer die tot problemen kan leiden rond 's-Hertogenbosch. Daarnaast dient bovenstroomse waterberging en / of bovenstroomse afvoer bekeken te worden om te kijken of dit perspectief biedt.

Reactie 24

Indiener reactie: Jan Koppelmans
<mondeling>

Samenvatting reactie: Wil weten wat de afvoercapaciteit is van het Drongelens Kanaal wanneer dit verdiept en verbreed wordt.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
Zie reactie 21.

Reactie 25

Indiener reactie: dhr. De Bruijn
<mondeling>

Samenvatting reactie: Wenst het Drongelens Kanaal als variant in de m.e.r.-procedure opgenomen.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
Zie reactie 21.

Reactie 26

Indiener reactie: Jan Stekens
<mondeling>

Samenvatting reactie: Merkt op dat de wethouder van de gemeente Vught niet aanwezig is op de inspraakbijeenkomst. Vraagt zich af wat de effecten zijn van de verschillende varianten op de bedrijfsvoering waarbij specifiek wordt ingegaan op het mogelijk oprichten van kaden rondom bouwblokken. Vraagt zich ook af of dit in overleg met de bewoners zal gebeuren.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
In de richtlijnen is aangegeven dat de gevolgen voor de bedrijfsvoering als hinderaspect kwantitatief beschreven dient te worden. Tevens zal bij elk alternatief duidelijk worden gemaakt welke technische maatregelen worden getroffen om wateroverlast te voorkomen.

Reactie 27

Indiener reactie: Mike Huiskamp
Watersportvereniging Viking
<mondeling>

Samenvatting reactie: Geeft de mogelijke risico's voor woonboten aan op de Ertveldplas en ook de mogelijk toekomstige plannen voor bewoning daar.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:
In de richtlijnen is opgenomen dat de bereikbaarheid voor omwonenden en recreanten, waarbij ook

gedacht wordt aan woonboten, kwantitatief beschreven dient te worden als hinderaspect.

Reactie 28

Indiener reactie: dhr. Winkel
<mondeling>

Samenvatting reactie: Vraagt zich af wat de effecten zijn van de wateroverlast voor de kwaliteit van de melk en andere landbouwproducten. Geeft aan de initiatiefnemers mee dat de bergingscapaciteit van de Hedikhuisense Maas lager ligt dan in de plannen. In 1995 heeft grond van de heer Winkel onder water gestaan om dijkafschuiving bij het gemaal van Groenendaal te voorkomen, het betrof toen 40 a 50 hectare.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

De effecten van de verschillende alternatieven op de kwaliteit van landbouwgronden worden beschreven in het MER.

Reactie 29

Indiener reactie: Leo Essenlaken
<mondeling>

Samenvatting reactie: Wenst structuurverbetering van de landbouw bij een peilverlaging mee te nemen. Daarnaast worden zo ook mogelijkheden gecreëerd voor waterberging.

Wijze verwerking reactie in richtlijnen:

Alternatieven die reëel zijn, dienen meegenomen te worden in het MER en anders gemotiveerd weggeschreven te worden.

Reactie 30

Indiener reactie: Joost van Heesbeen
<mondeling>

Samenvatting reactie: Wenst duidelijkheid over de gevolgen van de kwelsituatie die binnen de kadenkan optreden.

Wijze verwerking in richtlijnen:

De effecten van de verschillende alternatieven op de kwaliteit van de bodem worden beschreven in het MER.

Reactie 31

Indiener reactie: Plantenkwekerij Kapteijns
Donksestraat 35
5216 VX 's-Hertogenbosch

<mondeling>

Samenvatting reactie: Wil weten wat de gevolgen zijn voor de beluchting van de kassen wanneer deze omhoog zouden worden. Een dijk van 2 tot 3 meter hoog heeft namelijk gevolgen voor deluchststromen in de kassen.

Wijze verwerking in richtlijnen:

In de richtlijnen wordt aangegeven dat de gevolgen voor de bedrijfsvoering als hinderaspect worden beschreven.

Reactie 32

Indiener reactie: Peter van Roessel
Maashoeveweg 2
5254 VH Haarsteeg
<mondeling>

Samenvatting reactie: Wil initiatiefnemers meegeven dat in de voorgenomen gebieden voor inundatiehoogspanningskasten voorkomen en adviseert deze op hoger gelegen delen aan te leggen.

Wijze verwerking in richtlijnen:

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

Verslag informatie- en inspraakbijeenkomst

**Informatie- en inspraakbijeenkomst startnotitie m.e.r-procedure
Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
20 maart 2007 – 20.00 uur
Provinciehuis in 's-Hertogenbosch**

Opening en inleiding

Voorzitter de heer Jaap van der Schroeff, hoofd Oppervlaktewater van de provincie Noord-Brabant opent de informatie- en inspraakbijeenkomst en heet de aanwezigen van harte welkom. Hij laat weten gedeputeerde mevrouw Moons te vervangen die vanwege andere verplichtingen bij deze bijeenkomst helaas niet aanwezig kan zijn. Na een korte uitleg over het doel en verloop van de bijeenkomst, volgt een uitleg over het hoe en waarom van milieueffectrapportage in het algemeen en de startnotitie voor het initiatief van de hoogwateraanpak in de regio 's-Hertogenbosch in het bijzonder. Deze presentatie wordt verzorgd door de heer Jos van der Wijst, MER-coördinator van de directie Ecologie van de provincie Noord-Brabant. Vervolgens geeft de heer Joop de Bijl, projectleider Howabo van het Waterschap Aa en Maas, een algemene inleiding over het initiatief. Tot slot volgt er een toelichting op de startnotitie voor de hoogwateraanpak in de regio 's-Hertogenbosch door de heer Frans Dotinga van Arcadis.

Waarom een m.e.r.-procedure en een startnotitie?

Op grond van de Wet milieubeheer is het sinds 1987 verplicht om voor ingrijpende nieuwe initiatieven een milieueffectrapport (MER) op te stellen. Daartoe dient een formele m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Doel van de m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de desbetreffende activiteit(en) en het inzichtelijk maken van de mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu en de omgeving. In het MER komt te staan welke milieueffecten als gevolg van de nieuw beoogde activiteit(en) zijn te verwachten, in dit geval de hoogwateraanpak in de regio 's-Hertogenbosch, zoals in de startnotitie is aangegeven. Zo worden onder meer de effecten van het initiatief op de grondwaterstand, bodem, natuur, landschap, het stedelijke gebied en het watersysteem onderzocht. De verzamelde gegevens worden in het MER opgenomen. Ook geeft het MER aan welke realistische alternatieven er zijn voor de te nemen initiatieven. Via het MER zal op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 ook een zogenaamde Passende Beoordeling worden uitgevoerd vanwege het Natura 2000- gebied "Vlijmens Ven- Moerputten-Bossche Broek". Hierin wordt bepaald of er met zekerheid vastgesteld kan worden dat de natuurlijke kenmerken van het Natura-2000 gebied niet aangetast worden.

Uiteindelijk is het milieueffect-rapport een hulpmiddel bij het maken van de bestuurlijke keuze omtrent de functiewijziging van het gebied. In dit geval zijn de bevoegde gezagen voor dit besluit de gemeenteraden van Den Bosch, Vught, St. Michielsgestel en Heusden en vervult de provincie Noord-Brabant de rol van coördinerend bevoegd gezag.

De startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure en biedt op hoofdlijnen informatie over de aanleiding en het doel van het initiatief, de m.e.r.-procedure en het te nemen besluit. De notitie dient de lezer voldoende informatie te geven over het initiatief en de onderwerpen die in het MER onderzocht zullen worden.

Daarnaast wordt er tijdens de procedure ook advies gevraagd aan wettelijke adviseurs en is er een nadrukkelijke rol voor de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie MER). Deze commissie is inmiddels ingesteld en heeft als belangrijkste taak de kwaliteit te bewaken van het MER-onderzoek. Zij beoordeelt onder meer de startnotitie en de ingekomen reacties op die startnotitie en geeft het bevoegd gezag advies over de richtlijnen voor het MER. Met behulp van de startnotitie en het advies van de Commissie MER stelt het bevoegd gezag de richtlijnen op voor de inhoud van het milieueffectrapport.

Tot en met 6 april 2007 heeft iedereen de gelegenheid om zijn of haar zienswijze m.b.t. de startnotitie kenbaar te maken. Dit kan schriftelijk, en op deze bijeenkomst ook mondeling. Alle inspraak-reacties, ook het verslag van deze bijeenkomst, worden via de provincie voorgelegd aan de Commissie MER. De Commissie geeft vervolgens haar advies over de richtlijnen aan het bevoegd gezag (De hierboven

genoemde gemeenteraden en Gedeputeerde Staten), die op haar beurt uiterlijk de richtlijnen voor de uit te voeren MER vaststelt. Deze richtlijnen bepalen voor de initiatiefnemer wat de diepgang en reikwijdte van het onderzoek moet zijn. Op basis van de Richtlijnen kunnen de initiatiefnemers, in dit geval de waterschappen De Dommel en Aa en Maas, het MER laten opstellen. Hoe lang zij daarover doet bepalen de initiatiefnemers grotendeels zelf. Voor het bewaken van de kwaliteit van het MER zal de provincie ook tussentijds met de initiatiefnemer overleggen.

De heer Van der Wijst raadt degenen die willen inspreken aan goed kennis te nemen van het initiatief van de twee waterschappen en de startnotitie zoals die nu is gepubliceerd. Naar aanleiding daarvan kunnen degenen die dat willen, aangeven welke relevante te onderzoeken (milieu)aspecten en/of alternatieven er volgens hen nog ontbreken in de startnotitie en aanvullend daarop volgens hen dienen te worden onderzocht.

Schriftelijke reacties kunnen tot en met 6 april 2007 worden ingediend bij:

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

T.a.v. de heer J.H.A.M. van der Wijst

Postbus 90151

5200 MC 's-Hertogenbosch

Algemene inleiding over de hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch

De heer Joop de Bijl, projectleider Howabo van het Waterschap Aa en Maas, geeft een korte algemene toelichting op de hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch. Hij vertelt dat de aanleiding van dit initiatief vooral voortkomt uit de Maaswerken. Uit studies blijkt dat de Maasgolf als gevolg van de Maaswerken sneller gaat en als gevolg van de hogere afvoer ook hoger wordt. Hierdoor zal de veiligheid tegen wateroverlast in 2015 nog slechts 1/70 jaar zijn, met name voor het stedelijke gebied, terwijl het gewenste beschermingsniveau 1/150 jaar is. Deze onacceptabele wateroverlast vraagt om een degelijke oplossing. Vanwege de Maaswerken ligt er voor de regio 's-Hertogenbosch een taakstelling van 12 miljoen kubieke meter dat voor deze regio geborgen moet kunnen worden. Hiervoor zijn de volgende mogelijkheden: Via het Bossche Broek kan minimaal 6 miljoen kubieke meter gerealiseerd worden. In de beekdalen en Drongelens Kanaal is dat ongeveer 4 miljoen kubieke meter. Dat betekent dat er nog 2 miljoen kubieke meter water resteert dat geborgen moet worden. Daarnaast zijn er nog ontwikkelingen waarmee nu al rekening moet worden gehouden, zoals het dichter bij elkaar komen van de afvoer van de drie rivieren de Dommel, Aa en Maas. Is dit namelijk vijf uur eerder dan moet het gebied 1,5 miljoen kubieke meter water extra bergen. Vanwege de klimaatontwikkelingen hebben de waterschappen ook de taak om extra water in het stroomgebied te bergen. Hierbij is rekening gehouden met een percetnage dat daar niet is op te vangen, waardoor de regio 's-Hertogenbosch nog eens 1 miljoen kubieke meter water extra moet kunnen bergen. Dit alles bij elkaar opgeteld is er in deze regio dus ruimte nodig voor een waterberging van 4,5 miljoen kubieke meter water in 2015 en vanwege de klimaatveranderingen in 2050 wel 6,5 à 10 miljoen kubieke meter. Om de hoogwateraanpak te realiseren werken de waterschappen samen met de regionale bestuurders en belangenorganisatie. Daarbij nemen de waterschappen het initiatief, zij bedenken het plan en vragen het bevoegd gezag (de gemeenten en provincie) om goedkeuring. Rijkswaterstaat is in dit proces een partner van de waterschappen, die vanwege het belang van de Maaswerken, dit plan mede financieren. Verder zijn belangenorganisatie uit de landbouw en natuur vertegenwoordigd in de project- en stuurgroep. Daarnaast is er nog het bewonersoverleg waarin bewoners en

vertegenwoordigers van de waterschappen elkaar informeren over elkaars belangen en de ontwikkelingen van de plannen. Over de peilscheiding is er al overleg geweest met watersportvereniging Viking en het muntelbolwerk. Verder hebben er overleggen plaatsgehad met bewoners en ondernemers van Cromvoirt, Bokhoven en Den Dungen over diverse aandachtspunten voor het MER, zoals de waterkwaliteit, schaderegelingen, inundatietijd, waarschuwingstijd en de vormgeving van de omdijking. Ook in het kader van de uitwerking van de varianten zal er een optimalisatieslag met de bewoners worden gemaakt.

De heer De Bijl verwacht dat wanneer alles volgens planning verloopt de uitvoering van deze aanpak in 2010 kan worden gerealiseerd.

Toelichting op de startnotitie m.e.r. hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch

Volgende spreker is de heer Frans Dotinga van Arcadis, die in opdracht van de initiatiefnemers het MER gaat opstellen. Hij laat weten dat wanneer je alle alternatieven en varianten bij elkaar optelt, dat er in totaal 11 zijn. Een van die alternatieven is peilscheiding. De Dommel en de Aa staan met elkaar in verbinding via de Stadsdommel. Wanneer er nu een stuw zou worden gemaakt in de Stadsdommel (bij voorkeur bij de Mariabrug), is er een hoger peil mogelijk. Hiervoor zijn twee varianten: 1) Peil van de Aa opzetten tot 5,25m +NAP en 2) Peil van de Aa opzetten tot 5,45m +NAP. Dit betekent wel dat er zeer veel aanpassingen moeten worden doorgevoerd aan dijken en vaarten. Met andere woorden dit is een nogal kostbaar alternatief. Daarom is er gezocht naar waterbergingsalternatieven, zoals waterberging in de Kloosterstraat (bebouwd of onbebouwd). Dit alternatief zal altijd in combinatie moeten gaan met een ander alternatief om de capaciteit voor waterberging ruim onder de 4,5 miljoen kubieke meter water ligt.

Een ander alternatief is berging in de Vughtse Gement. Dit alternatief kent 4 varianten, te weten: 'De laat maar stromen'-variant; de variant in de EHS (*hierbij wordt de landbouw zoveel mogelijk ontzien*); de variant buiten de EHS (*de natuur wordt ontzien*) en compartimentering langs verdedigingslijnen ook wel de 'cultuurhistorische variant' genoemd.

Een vierde alternatief is het 'Engelermeergebied' ten westen van 's-Hertogenbosch. Dit alternatief kent twee varianten. Een bergingsgebied waar het Engelermeer deel vanuit maakt en een gebied waar het meer geen deel vanuit maakt.

Tot slot is er ook nog het combinatie-alternatief bedacht dat er vooral op is gericht om werk met werk te maken. Er zijn namelijk al plannen om natuurgebieden met elkaar te verbinden. Daarom is in dit kader het idee geopperd om een ecologische corridor of zelfs een heel groot gebied voor waterberging gecombineerd met natuurontwikkeling te ontwikkelen.

De heer Dotinga geeft aan dat er voor het onderzoeken van de genoemde alternatieven en varianten een beoordelingskader (*zie startnotitie*) is opgesteld. Zo moeten deze onder meer voldoen aan de taakstelling en bijdragen aan de robuustheid van de oplossing. Verder is er een passende beoordeling nodig omdat de waterberging zal plaatsvinden in of in de nabijheid van Natura 2000 gebieden. Er moet uitgezocht of beschermde soorten (met name Pimpernelblauwtjes) in het gebied de inundatie kunnen verdragen. Ook mogen de varianten geen verontreinigingen met zich meebrengen en daarmee risico's voor het watersysteem (water en slib). Er mag geen afbreuk ontstaan aan het landschap, de natuur en cultuurhistorie (LNC-waarden). Eveneens moeten de gevolgen van de ingrepen voor het werk-, woon- en leefmilieu: woongenot, landbouw, recreatie worden onderzocht en beoordeeld en tot slot moet de MER inzichtelijk maken wat de kosten van de verschillende alternatieven en varianten zijn. Denk aan investeringen, beheer en schade.

Vragen & discussie over de m.e.r.-procedure en het initiatief

De heer B. Boumans, namens de coöperatieve vereniging Munteltuinen, laat weten dat er naast

gesprekken met bewoners van het Muntelbolwerk, er ook gesprekken met de bewoners van de Munteltuinen zijn geweest. Daarbij wijst hij de initiatiefnemers en het bevoegd gezag erop dat de bewoners hun zorg hebben uitgesproken over de peilscheiding. Verder wil hij graag weten wat de zojuist gepresenteerde peilscheiding aan kubieke meters water opbrengt voor de waterberging.

De heer De Bijl bedoelde dat er is gepraat met de bewoners van de Munteltuinen. Voor wat betreft de capaciteit voor waterberging door peilscheiding is de 5,45 variant voldoende om 4,5 kubieke meter water te bergen. Voor de 5,25 variant geldt een waterberging van 2 à 3 miljoen kubieke meter. Deze laatste variant is net als de Kloosterstraat onvoldoende om de hele taakstelling te realiseren.

De heer Van Son wil graag weten of het Bossche Broek al is aangewezen voor waterberging en waar hij dat kan vinden.

De heer De Bijl legt uit dat het Bossche Broek inundatiegebied is, waarop de dijken en inlaat op af zijn gestemd. Na de spontane doorbraak van 1995 zijn de dijken daar al verhoogd. Met andere woorden in de startnotitie wordt dit gebied als inundatiegebied beschouwd en niet meer in overweging genomen.

De heer Van der Wijst geeft aan dat hier al de nodige procedures voor doorlopen zijn en dat bij de gemeente Vught bekend moet zijn wat de huidige bestemming van het Bossche Broek is. Een ambtenaar van de gemeente Vught nodigt de heer Van Son uit op het stadskantoor om dit uit te zoeken.

De heer De Bruijn ziet in de startnotitie niet opgenomen dat afwateringskanaal 's-Hertogenbosch –Drongelen in capaciteit vergroot wordt voor de afvoer van het hoge water. Is dat nu wel of niet gebeurt?

De heer De Bijl geeft aan dat het vergroten van het Kanaal een mogelijkheid is om de hoogwaterstroom op te vangen en door te leiden als een soort bypass. Alleen kent het kanaal aan beide kanten natuurwaarden die er voor hebben gezorgd dat het vergroten van het kanaal niet meer als kansrijke optie wordt gezien en zodoende niet is meegenomen in de startnotitie.

De heer Leo van Essenlaken mist in de presentaties de gevolgen van het vervuilende slib voor de landbouw en de gevolgen van inunderen van de landbouwgrond met blijvende teelten, zoals boomteelt en tuinbouw. Deze teelten kunnen als verloren worden beschouwd. Hij vraagt of hier rekening mee wordt gehouden in de plannen.

De heer De Bijl laat weten hierover al in de voorgesprekken te zijn geïnformeerd en geeft aan dat in het MER wordt onderzocht wat de effecten zullen zijn van het slib en welke schade dit geeft aan de gewassen.

De heer Dotinga voegt hier nog aan toe dat een tuinbouwgebied voor boomteelt gevoeliger is voor het onder water zetten dan een akkerbouwgebied. Verder blijkt in eerdere bijeenkomsten over dit onderwerp, onder meer in de Kloosterstraat, dat veel mensen zich ook zorgen maken over de bodemvruchtbaarheid, omdat bepaalde stoffen (bijv. meststoffen) kunnen uitspoelen. Hoe het nu precies zit met slib en de bodemvruchtbaarheid moet goed worden uitgezocht in het MER en er zal een kosten-batenanalyse moeten worden gemaakt of het zinvol is bepaalde gebieden te vrijwaren van waterberging.

De heer Jan Stekens begrijpt uit de woorden van de heer Van der Wijst dat er een functiewijziging van het gebied gaat plaatsvinden. Dit is nu nog een landbouwfunctie. Deze wijziging vindt hij uitermate essentieel. Hij wil graag weten wat dit betekent voor de landbouw, kunnen de bedrijven nog

uitbreiden of behoudt het gebied zijn landbouwfunctie gewoon?

Daarnaast wil hij laten weten dat de meeste agrariërs pas vanmiddag op de hoogte zijn gesteld van deze bijeenkomst. Hij wil graag weten wat er is misgegaan in de communicatie.

De heer Van der Wijst legt uit dat er straks in het bestemmingsplan een wijziging moet worden opgenomen waarin komt te staan dat waterberging mogelijk is in het gebied. Dit betekent dat er 1 keer in de zoveel jaar (nog nader te bepalen periode) inundatie kan optreden. Wat de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van de bedrijven in het gebied zijn, hangt ondermeer af van het gebied waar een bedrijf in valt volgens het reconstructieplan. Dit plan is namelijk kaderstellend voor de mogelijkheden van de bedrijven.

Over de communicatie zegt **de heer Van der Wijst** dat niet iedereen persoonlijk wordt uitgenodigd, maar dat deze bijeenkomsten worden aangekondigd in een advertentie in het Brabants Dagblad en in een aantal regionale bladen. Verder heeft er een inhoudelijk artikel in de krant gestaan waarin ook werd gewezen op deze bijeenkomst. Naast deze bijeenkomst hebben alle belanghebbenden tijdens de inspraakperiode die zes weken duurt volop de gelegenheid hun zienswijzen schriftelijk in te brengen. Het bevoegd gezag op dit moment in de procedure niet verplicht een informatie- en inspraakbijeenkomst te organiseren. Deze bijeenkomst is geheel vrijblijvend georganiseerd om alle aanwezigen zoveel mogelijk te informeren over dit proces.

De heer Peter van Roessel vraagt zich af hoe hoog de natuurwaarden langs het Kanaal worden gesteld ten opzichte van andere functies. Hij vindt dat hier wel degelijk in het MER naar gekeken moet worden, omdat nu volgens hem de veiligheid van een gebied wordt ondergewaardeerd ten opzicht van natuurwaarden.

De heer Dotinga geeft aan dat de natuur op verschillende wijzen wordt gewaardeerd. Zo is er de menselijke waardering, maar ook de juridische waardering. In dit geval is het de vraag of waterberging wordt toegestaan in een juridisch zwaar beschermd natuurgebied. In de Moerputten en het Vlijmens Ven komen bijvoorbeeld zeldzame soorten en habitats voor die door Europese regelgeving zwaar zijn beschermd. Dit moet dus heel goed worden uitgezocht en die regelgeving zou er voor kunnen zorgen dat bepaalde varianten voor waterberging niet mogen plaatsvinden.

De heer Leo Essenlaken wil graag weten hoe de natuurwaarden worden afgewogen ten opzichte van de gevolgen voor de landbouw en waar hij die wegingsfactoren kan vinden of is er een bepaalde commissie die dit afweegt.

Voor wat betreft de weging van natuurwaarden versus de landbouw vertelt **de heer Dotinga** dat daarin altijd moet worden gekeken in hoeverre de aantasting kan worden beperkt, hersteld of elders kan worden gecompenseerd. Het MER is ervoor bedoeld de informatie hierover zo nauwkeurig en scherp mogelijk boven tafel te krijgen.

Voorzitter de heer Van der Schroeff voegt hier nog aan toe dat de zoektocht naar geschikte waterbergingsgebieden in eerste instantie is begonnen vanuit het oogpunt van de veiligheid. Dit zal uiteindelijk gevolgen hebben die zowel in de natuur als in de landbouw tot uiting zullen komen. En die gevolgen gaan in het MER onderzocht worden.

De heer Van der Wijst vult nog aan dat een MER er zonder meer op is gericht om alle effecten voor alle functies zo duidelijk en volledig mogelijk in beeld te brengen. Vaak wordt er in het MER ook een weging aangegeven wat belangrijker is, maar hier zijn de onderzoekers altijd erg voorzichtig mee, vanwege de mening die hier in schuilt. Uiteindelijk is het een bestuurlijke afweging en besluit voor welke variant gekozen wordt (dit gebeurt mede op basis van het MER).

De heer Hermans vraagt zich af of er en hoe naar de kwaliteit van het grondwater wordt gekeken in het MER. Hij denkt namelijk dat dit ook vervuild kan worden door inundatie.

De heer De Bijl laat weten dat kwaliteit van het grondwater ook wordt meegenomen in het MER.

De heer Boumans geeft aan dat wanneer gebouwen, natuur, gewassen en infrastructuur verloren gaan en vervangen moet worden als gevolg van de waterberging dit ook weer een milieubelasting op zich met zich meebrengt. Hij vraagt of deze milieubelasting ook wordt meegenomen in het MER.

De heer Dotinga legt uit dat voor alle bouwblokken in die gebieden voorzieningen krijgen zodat zij tijdens de waterberging droog blijven en geen waterschade ondervinden. Dit wordt allemaal nog uitgezocht.

De heer Mike Huiskamp van wsv Viking begrijpt dat wanneer de variant van de peilscheiding wordt toegepast een deel van het haventerrein en enkele gebouwen zal onderlopen. Hij vraagt zich af of het gebied achter de dijk, het gebied van de Franse Wielen ook gaat onderlopen bij een peilscheiding.

De heer De Bijl geeft aan dat een van de maatregelen die wordt genomen bij peilscheiding aan de Engelse Dijk is het aanleggen van een nieuwe dijk achter de bebouwing aan de Engelse Dijk die mogelijk onder water zou kunnen komen vanwege de peilverhoging. De Franse Wielen loopt dan wel over.

De heer Huiskamp vraagt nog wel wat er dan gebeurt met de woonboten, want die zijn bij de overstroming van 1995 geïsoleerd komen te liggen.

De heer De Bijl geeft aan dat hiervoor een voorziening moet worden gerealiseerd waardoor de woonboten op hun plek blijven bij een peilscheiding.

De heer Jan Bron vraagt of de peilscheiding een vast gegeven is in het plan of is het een van de varianten.

De heer De Bijl geeft aan dat de peilscheiding een van de alternatieven is bestaande uit 2 varianten. Bij een daarvan zal het waterpeil stijgen tot 5,25 meter. Bij de andere variant is gerekend met een peilstijging tot 5,45 meter. De eerste variant heeft wat minder effect voor de belangen van de waterbeheerders en bijvoorbeeld de jachthaven. De tweede variant heeft een hoger rendement m.b.t. de waterberging.

Met andere woorden het hele plan zou doorgang kunnen vinden zonder de peilscheiding

De heer Fred Ebben beheerder van de jachthaven laat weten dat zijn jachthaven in de overstromingen van 1993 en 1995 aanzienlijke overlast gehad en schades geleden. Hij vraagt zich af of het klopt dat de jachthaven eens in de 8 jaar een waterniveau van 1995 (+4.90m) krijgt met aanzienlijke overlast.

De heer De Bijl is niet in staat te ontkennen of bevestigen dat dit eens in de 8 jaar zal zijn, omdat hij nu niet over de cijfers beschikt. Gezien zijn ervaring lijkt het de heer De Bijl dit wel erg vaak. Hij stelt de heer Ebben voor zich samen binnen de proceduretijd over dit probleem te buigen.

Voorzitter de heer Van der Schroeff besluit het informatieve deel van de avond en stelt voor allereerst even te pauzeren alvorens tot het formele inspraakgedeelte over te gaan.

- PAUZE -

INGEBRACHTE MONDELINGE INSPRAAKREACTIES

Voorzitter de heer Van der Schroeff maakt de aanwezigen erop attent dat nu achter de tafel het bevoegd gezag zit, bestaande uit Jos van der Wijst van de provincie Noord-Brabant, en twee vertegenwoordigers van de gemeenten; de heer Xandor Eble van de gemeente Den Bosch en Wiliam Peters van de gemeente Heusden. De voorzitter stelt eenieder formeel in de gelegenheid om zienswijzen in te dienen naar aanleiding van de startnotitie. Hij inventariseert dat 12 mensen een mondelinge inspraakreactie willen geven. Als eerste geeft hij het woord aan:

Inspraakreactie 1:

De heer Peter van Roessel ziet graag een capaciteitsvergroting van het Kanaal 's-Hertogenbosch - Drommelen in de m.e.r.-procedure als variant opgenomen.

Inspraakreactie 2:

De heer Jan Koppelmans wil graag onderzocht zien wat de afvoercapaciteit is wanneer het Kanaal verdiept en verbreed wordt.

Inspraakreactie 3:

De heer De Bruijn wil graag ook dat het Drommels Kanaal in de m.e.r.-procedure als variant wordt opgenomen.

Inspraakreactie 4:

De heer B. Boumans, namens de coöperatieve vereniging Munteltuinen, constateert dat in de startnotitie op pagina 24 locaties zijn opgenomen waar bij een eventuele peilscheiding maatregelen nodig zijn. Hij wil graag weten of de Munteltuinen worden opgemerkt als een kritische locatie. Op dit moment is dat volgens de tabel niet het geval. Hij wil graag in het MER zien opgenomen hoe de Munteltuinen beschermd kunnen worden.

Als tweede wil de heer Boumans nog opmerken dat van alle behandelde alternatieven voor de hoogwateropslag, het Engelermeer voor alle belanghebbenden eigenlijk de beste is. Hoewel dit een gecompliceerde variant is, heeft hij niet gehoord dat het onmogelijk is. Hij wil de initiatiefnemers graag meegeven dat deze variant dan ook daadwerkelijk in overweging moet worden genomen. Het enige nadeel hiervan is dat wateropslag wellicht een negatief effect heeft op de kwaliteit van de zwemplas. Gezien alle belangen vindt hij dat dit belang wel erg ondergeschikt aan de andere belangen.

Inspraakreactie 5:

Jan Scherders merkt op dat de wethouder van de gemeente Vught deze avond niet aanwezig is.

Verder vraagt hij zich af of in de varianten de kades die worden aangelegd om het huidige bouwblok is of gaat dit in overleg met de huidige bewoners. In het geval iemand wil uitbreiden kan dat dus consequenties hebben wanneer het huidige bouwblok wordt aangehouden voor de ondernemer en voor de initiatiefnemer als de kades in een later stadium verlegd moeten worden.

De heer Van der Wijst vertaald deze vragen als een suggestie om in het MER mee te nemen wat de effecten van de verschillende varianten zijn op de bedrijfsvoering.

De voorzitter legt nog uit dat de mensen achter de tafel ook de andere gemeenten vertegenwoordigen. In dit geval heeft de wethouder van Vught afgezegd vanwege een andere verplichting.

Inspraakreactie 6:

De heer Mike Huiskamp van de watersportvereniging Viking wil de initiatiefnemers meegeven dat de situatie van de woonboten aan de Ertveldplas bij hoog water de nodige risico's lopen en dus ook mogelijke toekomstige plannen voor bewoning daar.

Inspraakreactie 7:

De heer Winkel ziet graag in het MER onderzocht wat de effecten zijn van de hoogwateraanpak voor de kwaliteit van de melk en andere landbouwproducten zoals aardappelen en graan.

De heer Winkel wil de initiatiefnemers meegeven dat de waterbergingscapaciteit van de Hedikhuizensche Maas niet zo groot is dan waarvan in de plannen wordt uitgegaan. In 1995 heeft op de percelen van de heer Winkel ongeveer 40 tot 50 hectare onder water gestaan om een dijkschuiving bij gemaal het Groenendaal te voorkomen. Dus veel meer capaciteit is er volgens hem niet.

Inspraakreactie 8:

De heer Leo Essenlaken wil in het MER ook een structuurverbetering van de landbouw door een peilverlaging zien meegenomen. Dit schept overigens ook weer meer mogelijkheden voor waterberging.

Inspraakreactie 9:

De heer Joost van Heesbeen wil graag in het MER laten uitzoeken wat de gevolgen zijn van de kwelsituatie die binnen de kades kan optreden.

Inspraakreactie 10:

Mevrouw Jacqueline Olyslagers wil graag in het MER zien uitgezocht hoe het vee op het weiland kan komen als de bouwblokken omringd zijn door kades.

Inspraakreactie 11:

De Piet Hein Kapteijns wil in het MER zien meegenomen wat de gevolgen zijn van het omdijken van een glastuinbouwbedrijf, vooral m.b.t. de beluchting van de kassen. Een dijk van 2 tot 3 meter hoogte heeft immers gevolgen voor de luchtstromen in de kassen.

Inspraakreactie 12:

De heer Van Roessel merkt nog op dat in de gebieden die mogelijk onder water zullen lopen de nodige hoogspanningskasten voorkomen. Hij adviseert de initiatiefnemers deze op hoger gelegen delen aan te leggen.

SLUITING

Voorzitter heer Van der Schroeff bedankt de inleiders voor hun presentaties en uitleg en alle aanwezigen voor hun komst en inbreng. Tot slot wenst hij iedereen wel thuis en sluit daarmee deze informatie- en inspraakbijeenkomst.